

**การวัดและประเมินความพร้อมในการเรียน
สำหรับเด็กอนุบาล ของสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**

วาโร เฟิงส์วส์ดี

การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล หรือที่เรียกว่า การจัดประสบการณ์
ระดับชั้นอนุบาล นั้น มุ่งที่จะให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตถึงขีดสุดของศักยภาพ
พร้อมที่จะเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 2) กล่าว
คือ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเพียงพอที่จะช่วยให้การเรียนดำเนินไปด้วยดี
มีอุปสรรคน้อยที่สุด ซึ่งความสามารถดังกล่าวอาจเกิดจากวุฒิภาวะ (Maturity) หรือเกิด
จากการเรียนรู้ (Learning) ที่ผ่านมา หรืออาจเกิดจากอิทธิพลของทั้ง 2 อย่างประกอบ
กันก็ได้

ในปัจจุบันเรามักจะพบว่า โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลหลายแห่ง มักจะ
สอนให้เด็กอนุบาลอ่าน - เขียนหนังสือ หรือสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ โดยจัดการเรียนการ
สอนให้เหมือนกับเด็กโต คือเด็กระดับชั้นประถมหรือมัธยมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการ
สอนด้วยวิธีการดังกล่าวผิดหลักการเรียนรู้ของเด็กระดับชั้นอนุบาล เนื่องจากเด็กอนุบาลไม่
สามารถฟังคำบรรยายของครูได้อย่างเต็มที่ เพราะว่าเด็กวัยนี้มีช่วงความสนใจสั้น มี
คำศัพท์ในวงจำกัด คำศัพท์ที่เป็นนามธรรม หรือไม่เคยเห็นมาก่อนทำให้เด็กไม่เข้าใจ อีกทั้ง
การสอนเนื้อหาวิชาจะมีสิ่งที่เป็นนามธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง อันได้แก่ การสอนสัญลักษณ์
และเครื่องหมาย (Symbol and Sign) ซึ่งเด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจเพราะ
ว่าเด็กอายุ 2-6 ปี ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ของ
เพียร์เจต์ (Piaget) จะอยู่ในขั้นการคิดก่อนการเกิดปฏิบัติการ (Preoperational
Thought) โดยเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น ยังไม่สามารถใช้
เหตุผลทางตรรกศาสตร์ได้เหมือนผู้ใหญ่ (हरखा निल्विखेर. 2532 : 36) ดังนั้นความ
พยายามสอนในสิ่งที่สติปัญญาของเด็กยังพัฒนาไม่ถึงขั้นนั้นเป็นความพยายามที่สูงเกินไป และ
อาจจะเกิดผลเสียแก่ตัวเด็ก

จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับชั้นอนุบาล

มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 3-4)

1. พัฒนาการด้านร่างกาย เพื่อพัฒนาร่างกายให้เจริญเติบโตตามวัย พัฒนากล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส และมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย
2. พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เพื่อให้เด็กรู้จักผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพจิตดี ควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสม
3. พัฒนาการด้านสังคม เพื่อพัฒนาให้เด็กรู้จัก เข้าใจตนเอง และบุคคลใกล้ชิด มีสังคมนิสัยที่ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา เพื่อพัฒนาให้เด็กสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมาย มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล ตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การวัดและประเมินความพร้อมทางการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้แบ่งองค์ประกอบเพื่อทำการวัดและประเมินความพร้อมทางการเรียนในระดับอนุบาลศึกษาออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การวัดและประเมินความพร้อมด้านร่างกาย

ความพร้อมทางร่างกาย หมายถึง สมรรถภาพในการเคลื่อนไหว การทำงานที่ประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อกับประสาทสัมผัส จนเกิดเป็นความคล่องแคล่วว่องไว และแม่นยำในการปฏิบัติ พฤติกรรมที่จะวัดและประเมินความพร้อมด้านร่างกายประกอบด้วย ความแข็งแรง การทรงตัว ความอ่อนตัว ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ และความคล่องแคล่วว่องไว

2. การวัดและประเมินความพร้อมด้านสังคม

ความพร้อมทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวที่พึงประสงค์เมื่อต้องอยู่ร่วมกัน เล่นร่วมกัน และทำงานร่วมกัน พฤติกรรมที่จะวัดและประเมินความ

พร้อมด้านสังคม ประกอบด้วย การปฏิบัติเพื่อตนเองตามคำสั่ง การเลือกปฏิบัติเพื่อตนเอง การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของกลุ่ม การเลือกปฏิบัติเพื่อผลงานของกลุ่ม การปฏิบัติตามกฎและระเบียบของสังคม และการเลือกปฏิบัติเพื่อผลดีของสังคม

3. การวัดและประเมินความพร้อมด้านอารมณ์และจิตใจ

ความพร้อมทางอารมณ์และจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ อันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความคาดหวังของเด็กกับสิ่งที่เด็กได้รับ พฤติกรรมที่จะวัดและประเมินความพร้อมด้านอารมณ์และจิตใจ ประกอบด้วย ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ความรู้สึกที่ดีต่อบทบาทของตนเอง ความชื่นชมต่อความสามารถของตน และการเห็นคุณค่าของตน

4. การวัดและประเมินความพร้อมด้านสติปัญญา

ความพร้อมทางสติปัญญา หมายถึง พฤติกรรมความสามารถของสมองในการคิด การจำ การแก้ปัญหาต่าง ๆ พฤติกรรมที่จะวัดและประเมินความพร้อมด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ความสามารถในการรับรู้ การจำแนกเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่-ประเภท การสร้างความคิดรวบยอด การหาความสัมพันธ์ การหากฎเกณฑ์และหลักการ และการแก้ปัญหา

5. การวัดและประเมินความพร้อมด้านภาษา

ความพร้อมทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจเรื่อง คำสั่ง ความหมายของคำพูด ตลอดจนมีความสามารถในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ พฤติกรรมที่จะวัดและประเมินความพร้อมทางภาษา ประกอบด้วย การรับรู้คำและข่าวสาร รู้และอธิบายความหมายของคำและข่าวสาร การจับใจความสำคัญของข้อมูลและข่าวสาร พูดเสนอข่าวสารได้ เล่าเรื่องอย่างมีสาระสำคัญ พูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และพูดได้อย่างสร้างสรรค์

สำหรับบทความในตอนนี้ ผู้เขียนจะขอแนะนำเสนอเฉพาะการวัดและประเมินความพร้อมด้านสติปัญญา(ด้านที่ 4)ส่วนการวัดและประเมินความพร้อมด้านอื่นๆจะได้นำเสนอในวารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม 2540)

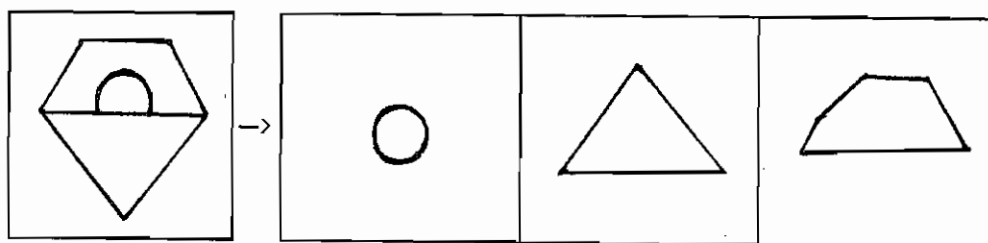
การวัดและประเมินความพร้อมด้านสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2534. : 83-98) ได้แบ่งพัฒนาการเพื่อวัดและประเมินความพร้อมทางด้านสติปัญญาของเด็กอนุบาลออกเป็น 7 ด้าน พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้บ่งที่ใช้วัดในแต่ละด้าน ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างข้อสอบวัดความพร้อมทางด้านสติปัญญาสำหรับเด็กอนุบาลแบบเลือกตอบที่เป็นรูปภาพ ด้านละ 1 ข้อ ดังนี้

1. ความสามารถในการรับรู้ หมายถึง ความสามารถในการบอกรายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ได้ตั้งแต่ 1-4 ลักษณะ และมากกว่า 4 ลักษณะ

ตัวชี้บ่งที่ใช้วัด คือ นับปากเปล่า 1-30 บอกรายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ได้ตั้งแต่ 1-4 ลักษณะ และมากกว่า 4 ลักษณะ

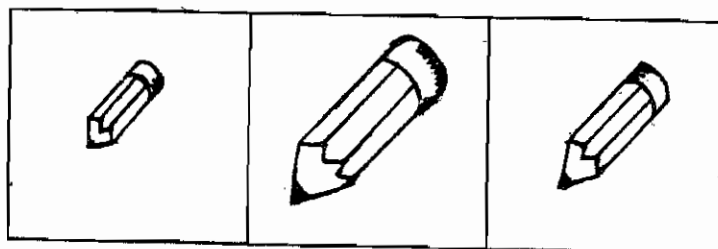
ตัวอย่างข้อสอบ "กำหนดรูปทางซ้ายมือมาให้ ให้นักเรียนกากบาทรูปภาพทางขวามือที่เป็นส่วนหนึ่งของรูปภาพทางซ้ายมือ"

2. ความสามารถในการจำแนกเปรียบเทียบ หมายถึง ความสามารถในการสังเกตว่าสิ่งใดแตกต่างกัน หรือสิ่งใดที่เหมือนกัน จากการเปรียบเทียบสิ่งของตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปเกี่ยวกับน้ำหนัก ขนาด มิติ สูง-ต่ำ จำนวน

ตัวชี้บ่งที่ใช้วัด คือ เปรียบเทียบของตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป ที่มีรูปร่าง รูปทรง สี น้ำหนัก ขนาด มิติ จำนวน อยู่ในสภาวะ ตำแหน่งที่เหมือนกันหรือต่างกัน

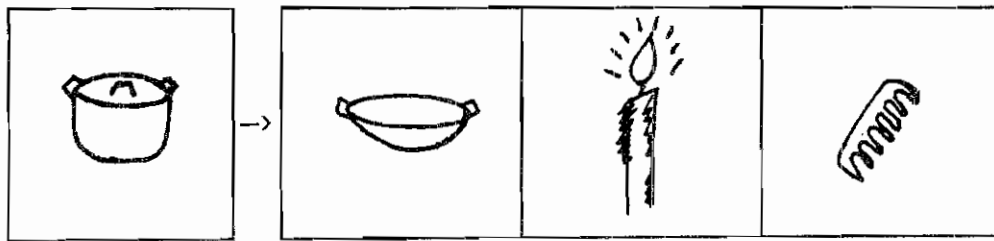
ตัวอย่างข้อสอบ "จงกากบาทดินสอที่ใหญ่ที่สุด"

3. ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ประเภท หมายถึง ความสามารถในการนำสิ่งของที่มีลักษณะเหมือน ๆ กันมารวมเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยเด็กสามารถระบุลักษณะที่นำมาจัดหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง

ตัวชี้บ่งที่ไว้วัด คือ บอกหรือจัดหมวดหมู่สิ่งของที่มีลักษณะเหมือนกันได้ 2 ลักษณะ และมากกว่า 2 ลักษณะ และเลือกสิ่งของให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนที่กำหนดให้ ตั้งแต่ 1-10 จำนวน

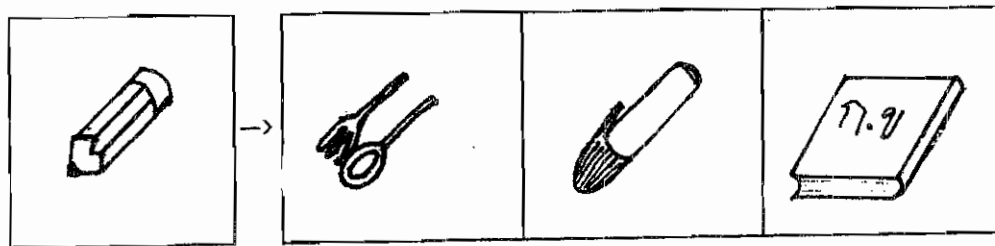
ตัวอย่างข้อสอบ "เมื่อกำหนดรูปหม้อมาให้ทางซ้ายมือ ให้นักเรียนกากบาทรูปภาพทางขวามือที่เป็นสิ่งของประเภทเดียวกับหม้อ"

4. ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการบอกคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติร่วมของสิ่งต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ 1-3 ลักษณะ

ตัวชี้บ่งที่ไว้วัด คือ รู้ค่าจำนวน 1-10 การบอกคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติร่วมของสิ่งต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ 1-3 ลักษณะ

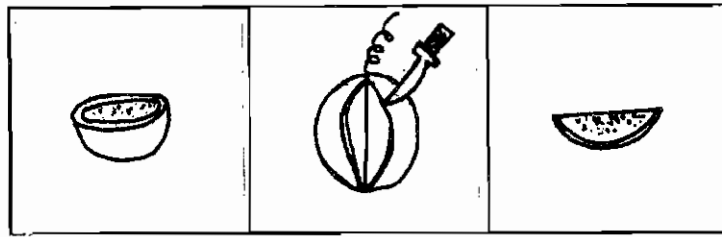
ตัวอย่างข้อสอบ "กำหนดดินสอมาให้ทางซ้ายมือ ให้นักเรียนกากบาทรูปภาพทางขวามือที่มีคุณสมบัติบางอย่างเหมือนดินสอ"

5. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการบอกลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน-หลัง ความเป็นเหตุ-ผลกัน

ตัวชี้บ่งที่ไว้วัด คือ บอกลำดับเหตุการณ์ก่อนหรือหลังจากเหตุการณ์ที่กำหนดให้ได้ตั้งแต่ 1-3 เหตุการณ์ และมากกว่า 3 เหตุการณ์

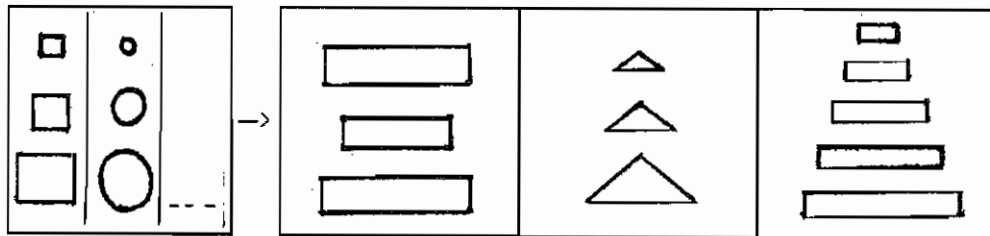
ตัวอย่างข้อสอบ "เหตุการณ์ใดเกิดขึ้นหลังสุด"

6. **ความสามารถในการหากฎเกณฑ์และหลักการ** หมายถึง ความสามารถในการหาความสัมพันธ์ที่เหมือนกัน จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน แล้วนำมาสรุปเป็นกฎเกณฑ์ :

ตัวชี้บ่งที่ใช้วัด คือ การคงสภาพของสารและมวลสาร กฎทางธรรมชาติต่าง ๆ

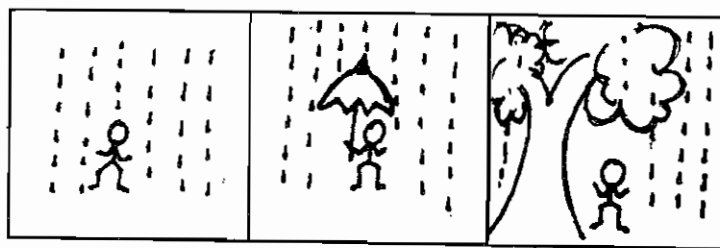
ตัวอย่างข้อสอบ "เมื่อกำหนดกฎเกณฑ์ดังรูปทางซ้ายมือมา ให้นักเรียนสังเกต แล้วลากภาพรูปภาพทางขวามือที่มีหลักเกณฑ์เหมือนกัน"

7. **ความสามารถในการแก้ปัญหา** หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากสถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้บ่งที่ใช้วัด คือ การแก้ปัญหาในชุมชน และสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างข้อสอบ "ถ้าฝนตก นักเรียนจะทำอย่างไรในขณะเดินกลับบ้าน"

ข้อควรคำนึงในการสร้างข้อสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญา

1. เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถอ่าน-เขียนหนังสือได้ ดังนั้นข้อสอบควรเป็นรูปภาพ และครูจะต้องอธิบายคำชี้แจง หรือวิธีการทำข้อสอบแต่ละข้อให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจน
2. ตัวเลือก (Choice) สำหรับเด็กอนุบาลควรมีไม่เกิน 3 ตัวเลือก พร้อมทั้งวางรูปแบบของตัวเลือกในแต่ละข้อให้เหมือน ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน
3. การออกข้อสอบควรคำนึงถึงความชัดเจนของรูปภาพ เนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน
4. เมื่อสร้างข้อสอบเสร็จแล้วควรให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการอนุบาลได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และก่อนที่จะนำไปใช้จริงควรได้มีการทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพและวัดได้ตรงกับระดับความสามารถของเด็ก
5. ควรใช้แบบทดสอบอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยใช้เวลาคู่กับเครื่องมือ-ตัวอย่างอื่นเช่น การสังเกต การสนทนา การตรวจผลงาน เป็นต้น

แบบทดสอบเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการวัดและประเมินผลพัฒนาการ และความพร้อมในการเรียนสำหรับเด็กอนุบาล ผลการประเมินที่ได้จะไม่นำมาตัดสินได้-ตก แต่จะบอกให้ทราบว่านักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนหรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป และพึงระลึกอยู่เสมอว่าความพร้อมหรือไม่พร้อมมิใช่จะเป็นเช่นนั้นตลอดไป เพราะเด็กยังเล็กอยู่ ซึ่งอยู่ในวัยที่จะเปลี่ยนแปลงอีกเป็นอันมาก และแบบแผนพัฒนาการของเด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป อาจจะช้าบ้างเร็วบ้าง สักระยะหนึ่งเด็กก็จะมีพัฒนาการเกิดขึ้นเอง ถ้าเขาเป็นเด็กปกติ เพราะฉะนั้นในการวัดและประเมินผลพัฒนาการอย่าพึงใจว่าเด็กจะเป็นเช่นนั้นตลอดไป

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการวัดและประเมินความพร้อมในการเรียนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา : ทศวรรษที่สองของอนุบาลชนบท (พ.ศ. 2539-2548). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2538.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. "แนวการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา," วารสารการวัดผลการศึกษา. 15(44) : 1-68 ; กันยายน-ธันวาคม 2536.
- นางเยาว์ แ่งเพ็ญแข และวิจิต ทองนุ้ย. แนวทางการวัดและประเมินผลความพร้อมในการเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.
- หรรษา นิลวิเชียร. "การศึกษาชั้นเด็กเล็ก : จัดขึ้นเพื่อใคร," สารพัฒนาหลักสูตร. 91 : 35-39 ; ตุลาคม 2532.